

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10950329>

O‘ZBEKISTONDA AUDITORLIK TASHKILOTLARI TOMONIDAN AUDIT O‘TKAZISH JARAYONINING MUAMMOLARI VA YECHIMLAR

Raxmatova Munisa Abduqaxxarovna

O‘zbekiston Respublikasi Bank-moliya akademiyasi magistranti

***Annotatsiya:** Maqolada rivojlanishning hozirgi bosqichida tashkilotning muvaffaqiyatli ishlashi, jumladan, iqtisodiy faoliyat faktlarini aks ettirishda kamchiliklar va xatolarni o‘z vaqtida aniqlanishi kerakligi, tashkilotning moliyaviy, iqtisodiy va xo‘jalik faoliyatini monitoring qilishning eng mashhur usullaridan biri bu audit ekanligi xususida so‘z yuritiladi.*

***Kalit so‘zlar:** auditor, bank, mijoz, muloqot, tekshiruv, moliya, iqtisod.*

***Аннотация:** В статье говорится о том, что для успешной деятельности организации на современном этапе развития, в том числе о том, что недостатки и ошибки в отражении фактов хозяйственной деятельности необходимо своевременно выявлять, что является одним из наиболее популярных методов контроля Финансово-хозяйственная и хозяйственная деятельность организации представляет собой аудит.*

***Ключевые слова:** аудитор, банк, клиент, общение, проверка, финансы, экономика.*

***Abstract:** The article mentions the fact that the successful operation of the organization at the current stage of development, including the fact that shortcomings and errors in reflecting the facts of economic activity should be identified in time, that one of the most popular methods of monitoring the financial, economic and economic activity of the organization is an audit.*

***Keywords:** auditor, bank, client, communication, inspection, finance, economy.*

Ma'lumki, hujjatlarda auditorlik tashkilotining moliyaviy ahvolini qanchalik ishonchli aks ettirishi, buxgalteriya hisobi qanday yuritilishi va amaldagi qonunchilikka muvofiqligi to'g'risida ekspert xulosasini ifodalaydi. Auditorning bevosita vazifalariga quyidagilar kiradi:

- soliq solinadigan bazani shakllantirishning ishonchliligini nazorat qilish;
- soliq majburiyatlarini shakllantirish va soliq hisobini yuritishni nazorat qilish;
- biznes jarayonlari, boshqaruv hisobi va axborot tizimlarining ahamiyati va samaradorligi nuqtai nazaridan auditi.

Auditorlik faoliyatining ustuvor turlaridan biri strategik risklarni o'rganish va tahlil qilinadi. Keyinchalik, ular asosida auditorlar rahbariyatga kompaniyaning rivojlanish strategiyasi bo'yicha asoslangan takliflarni taqdim etadilar. Bunday tahlilni o'tkazish va keyin sizning nuqtai nazaringiz muhimligini top-menejrlarga yetkazish qobiliyati ichki audit funksiyasining yetuklik darajasidan dalolat beradi. Auditorlar tomonidan qayta ishlanadigan ma'lumotlar hajmi har yili ortib bormoqda. Ularni tahlil qilish uchun zamonaviy dasturiy ta'minotdan foydalanish ishni sezilarli darajada osonlashtiradi va auditorlarni odatiy jarayonlardan ozod qiladi. Auditorlar ishini yengillashtirishda MS Excel dasturining ahamiyati beqiyos. Zamonaviy dunyoni raqamlashtirish istagi ustuvor rivojlanishning yana bir sohasini - IT auditini o'tkazishni taklif qilinmoqda. Hozirda ular auditorlik xizmatlarining qariyb uchdan birida amalga oshirilgan, qolgan yarmida esa bu yo'nalishda ish boshlash haqida o'ylashmoqda.

Moliyaviy hisobot kompaniyaning moliya sohasidagi qonuniy talablarga muvofiqligini tasdiqlaydi va biznes jarayonlari va butun tashkilot samaradorligining haqiqiy rasmini aks ettiradi. Shuning uchun biznes egalari birinchi navbatda muntazam tekshiruvlardan manfaatdor.

Audit tadbirkorga quyidagilarga imkon beradi:

- korxonada moliyaviy, shu jumladan buxgalteriya hisobi, hisoboti qanchalik to'g'ri va malakali yuritilishini tekshirish;
- biznes to'g'ri olib borilayotganiga ishonch hosil qiling;

- xodimlar tomonidan moliya va buxgalteriya hisobi sohasidagi qonun hujjatlari buzilishi mumkin bo'lgan holatlarni zudlik bilan aniqlash va bartaraf etish;
- hisobotlarda ma'lumotlarning to'g'ri aks ettirilishini nazorat qilish;
- soliq, mehnat inspeksiyasi va boshqa nazorat qiluvchi tashkilotlarning savollaridan qochish.

Moliyaviy hisobotning foydalanuvchilari quyidagilardir:

- rahbarlar va xodimlar, ularning vakillari;
- investorlar va ularning vakillari;
- pudratchilar va etkazib beruvchilar;
- mijozlar va xaridorlar;
- kreditorlar (shu jumladan bank tuzilmalari);
- hukumat vakillari;
- jamoatchilik vakillari.

Ma'lumki, auditorlik faoliyati mikrodarajada auditorlik tashkilotining iqtisodiyoti va moliyaviy barqarorligining mavjudligi va rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Auditorlik tashkilotining ushbu nazorat sohasini rivojlantirish uning haqiqiy holatini mustahkamlashga, turli hajm va ko'lamdagi yangi loyihalarni amalga oshirishga, eski xatolar va ularning oqibatlarini hisobga olgan holda, bir joyda turmasdan, katta qadamlar bilan olg'a borishga, ishonch bilan erishishga imkon beradi. Albatta, har qanday nazorat turi kabi auditning ham kamchiliklari bor, masalan, bitta auditorlik tashkilotini tekshirish uchun ajratilgan vaqt cheklanganligi, auditorlik auditorining ma'lum bir tashkilotning individual xususiyatlarini bilmasligi va amaldagi audit tizimining tanlanganligi va samarasizligidir.

Shu sababli, auditorlik tashkilotini uning boshqaruvi sohasida rivojlantirish uchun nafaqat auditorlik tashkilotini boshqarish siyosatini, balki auditorlik tashkilotini boshqarish sohasidagi audit metodologiyasining o'zini ham ishlab chiqish kerak. Biroq, boshqaruv auditi metodologiyasini takomillashtirish yo'llarini aniqlashdan oldin, auditorlik tashkiloti boshqaruvi sohasida auditning rivojlanish darajasini

sekinlashtiradigan boshqaruv auditi tizimida mavjud bo'lgan barcha eng keng tarqalgan xatolar va omillarni ko'rib chiqish va farqlash muhimdir.

Auditorlik - bu mustaqil shaxs (auditor) tomonidan auditorlik tashkilotining moliyaviy-iqtisodiy tekshiruvini ekanligini tushunish muhimdir, u ushbu tashkilot faoliyatidan etarlicha uzoqlashganligi sababli auditorlik tashkiloti faoliyatining turli sohalarining xususiyatlari va maqsadlarini bilmasligi mumkin. Shu sababli, auditor tomonidan audit paytida aniqlangan turli xil faktlar birinchi qarashda ko'rinadigan darajada aniq bo'lmasligi mumkin.

Bundan tashqari, boshqaruv auditini ajratib ko'rsatish kerak: u muvofiqlik auditi (auditorlik tashkiloti tomonidan moliyaviy hisobotning me'yoriy qismiga muvofiqligi), operativ audit (o'tkazilayotgan operatsiyalarning oqilonaligi va samaradorligini baholash) ga bo'linadi. tashkilot) va samaradorlik auditi (auditorlik tashkilotida sodir bo'layotgan jarayonlarning samaradorligi, samaradorligi va maqsadga muvofiqligi to'g'risidagi auditorning fikrini aks ettiruvchi).

Auditning muhim qismi ham uni tashqi va ichki toifalarga ajratishdir. Tashqi

Audit - bu uchinchi tomon mustaqil auditorlik tashkiloti (auditor) tomonidan o'tkaziladigan auditdir. Ichki audit - bu tashkilotning ma'lum bir tarkibiy bo'linmasi tomonidan kompaniya faoliyati natijalarini tekshirish, uning faoliyatini baholash va tahlil qilish uchun bir tashkilotda o'tkaziladigan auditdir.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Госкина, С. Внутренний аудит: конфликт ожиданий // Континент Сибирь. – 2010. – № 38. – 680 с.
2. Качалов В.А. О предназначении внутренних аудитов системы менеджмента качества [Текст] / В.А. Качалов // Методы Менеджмента Качества. – 2013. - № 2. – С. 14 22.
3. Останина, Е. В. Внутренний аудит как средство обеспечения финансовой безопасности предприятия // Сборник материалов VI Всерос., 59-й научно-практической конференции с международным участием «Россия молодая», 22-25 апр. 2014 г., Кемерово [Электронный ресурс] / ФГБОУ ВПО «Кузбас. гос. техн. ун-т им. Т. Ф. Горбачева»; редкол.: В. Ю. Блюменштейн (отв. ред.) [и др.]. – Кемерово, 2014.
4. Петров, А. Н. Концептуальные основы аудита эффективности [Текст] / А. Н. Петров // Межвузовский сборник научных трудов и результатов совместных научно- исследовательских проектов Синергия учета, анализа и аудита – основа эффективного управления мировой экономикой. – Москва, 2014.
5. Сергеева, А. И. Деятельность современной службы внутреннего аудита: взгляд изнутри / Сергеева А. И. // Финансовый менеджмент. – 2012. – № 6. – С. 137-142.